

Mladinska književnost in ustvarjalno pisanje osnovnošolcev

Branje in interpretacija mladinskih književnih del je sestavina pouka slovenskega jezika in književnosti na osnovnih šolah. Odlomki in celotna besedila so uvrščeni v šolska berila, učni načrt in katalog znanja pa učitelju predlagata njihov izbor in mu pomagata laže in bolje dosegati cilje pouka, da bodo otroci razvijali svoje bralne zmožnosti, da bodo leposlovna besedila doživljali in jih znali vrednotiti ter ob tem razvijati in uveljavljati svoje zmožnosti za ustrezno in učinkovito govorno in pisno sporočanje. Več možnosti za samostojno izbiranje imata osnovnošolski učitelj in učenec med knjigami za obvezno branje, še več pa med tistimi, ki jih prebirajo v okviru gibanja za bralno značko.

Del ukvarjanja s književnimi deli na osnovnošolski predmetni stopnji temelji na racionalnem pristopu: učenec spoznava temeljne prvine, iz katerih je sestavljena književna umetnina, razčlenjuje jezik in stil, sledi poteku zgodbe in izloči motive, okarakterizira junake, išče idejo, se uči ločevati literarne vrste in vrste ter druge literarnoteoretične pojme. Na kratko: ob branju brska za spoznavnimi prvinami književnega dela, pridobivanje literarnoteoretičnega inštrumentarija pa ga usposablja, da bo nekoč zmožen samostojno izbirati, brati in vrednotiti svoje branje. Seveda pa je sodobnemu učitelju čedalje jasnejše, da daljna perspektiva učenčevega celotnejšega literarnega doživetja ne more biti edini predmet njegove književne vzgoje, saj bi tako pri otroku le težko zbudili ljubezen do knjige in ga ne bi popeljali do trajne motivacije za branje. Povečini mu zgolj tako obravnavanje literature knjigo odtuji in je tudi kasneje, ko odraste, ob napol pozabljenem šolskem znanju ne zna brati. Učitelj mora izhajati iz otrokovega stvarnega začetniškega branja, ne glede na to, kako je to zaradi manjšega števila zaznanih podatkov nepopolno ali celo napačno, torej iz njegovega osebnega videnja pomena in izbire zanj najpomembnejših tem. Ne sme mu vsiljevati že sprejetih interpretacij iz literarnih učbenikov, »marveč mora poskušati prikazati cel proces gradnje interpretacije, od izbora za posamezno interpretacijo pomembnih sestavin besedila in njihove medsebojne odvisnosti vse do končne abstraktne ubeseditve teme. Še bolje je, če prikaže možnosti več alternativnih interpretacij ...« (Meta Grosman). Dober učitelj učence opogumlja, da ubesedijo svoj »pomen« prebranega dela, in v njih utrjuje samozavest, v pahljačo različnih interpretacij pa vpleta svoje branje ter s tem in z dodatnimi informacijami otrokom omogoča izpopolnjevati prvotno doživljanja književnega besedila. »Posredovanje med učenčevimi stvarnimi doživetji literarnega dela in možnim 'popolnejšim' doživetjem ... tvori osrednji proces privzganja bolj izkušene bralne sposobnosti.« (Meta Grosman)

V šoli mladi bralec ni več le porabnik kulturnih vrednost, ampak skuša biti tudi njihov ustvarjalec. Tako kot je književnost sad ustvarjalnega dejanja, je njeno sprejemanje popolnejše, če je soustvarjalno, to je, če otrok iz svojih zanimanj in doživljanja ter po svojih zmožnostih sledi umetnikovemu ustvarjalnemu procesu. Ob branju literarnega besedila se čustveno vznemiri in si zaželi skozi jezik po svoje ustvarjati svet. Ko se igra z besedami, je postavljen v ustvarjalni položaj, posnema pesnikove ali pisateljeve ustvarjalne postopke. Takrat ni več učenec, ki se bojuje s tujim besedilom, temveč se poisti z literarnimi junaki in se kot ustvarjalec približa piscu branega dela, postavljajo se mu vprašanja bogatih izraznih možnosti, ki mu jih ponuja jezik, in izbora slogovnih različic.

V osemdesetih letih so se pri nas uveljavile delavnice ustvarjalnega (kreativnega) pisanja; za svojo rabo so jih iz Amerike prenesli mladi pisatelji, šolniki pa so te izkušnje in metode hitro prevzeli in priredili, saj pomenijo obogatitev tovrstnega pedagoškega izročila. Besedne igrice in vaje v slogu so že lep čas nepogrešljive prvine dela v razredu in mentorskih prizadevanj v literarnih krožkih ter uredništvih šolskih glasil. Ob tem, da z njimi poglobljajo pouk sporočanja in utrjujejo ter dopolnjujejo jezikovno znanje, pa troke tudi spodbujajo k osebni in ustvarjalni branju.

V nadaljevanju bi ponazoril nekaj možnosti, kako ob prepletanju ustvarjalnega pisanja in prebiranju mladinskega literarnega dela večati in ostriti senzibilnost otrokovega branja. Za to sem izbral antologijski pravljici Lewisa Carrolla *Alica v Čudežni deželi* in *Alica v ogledalu*, ta klasična zgleda literature nesmisla, saj v svoji večplastnosti omogočata različno branje in spodbujata otroke v ustvarjalno igro s pisanjem, kar vse sem z osnovnošolskimi »višješolci« preizkusil v okviru pouka slovenskega jezika in književnosti (obvezno branje) in interesnih dejavnosti (literarni in dramski krožek, šola kreativnega pisanja).

*

Potem ko se prepričam, da še nobeden v razredu ali interesni skupini Carrollovih knjig ni bral, skušam v motivacijski fazi otrokom pripraviti »njihovo vidno polje pričakovanj na to, da se bo prekrilo s pomenskim poljem besedila« (Metka Kordigel). Še preden jim ponudim knjigo, jim razdelim nekaj preslikanih Tennielovih ilustracij Alice in nenavadnih bitij iz omenjenih dveh pravlji. Otroci si sličice ogledujejo, jih komentirajo in si izmišljajo, kaj naj bi se z narisanimi junaki dogajalo. Nastajajo zarodki domišljjskih zgodbic, šal in pravljič.

Druga možnost, ki se ponuja, je, da z grafoskopom projiciram na platno povečavo Tennielove ilustracije čajanke pri prismuknjencih in otrokom pojasnim, da prikazuje deklico Alico, Marčnega zajca, Polha in Klobučarja, ter jih spodbudim, da napišejo, kako in o čem teče njihov pogovor. Otroci sestavijo bolj ali manj duhovite dialoge, najbolj uspele prizorčke izberejo in jih uprizorijo.

Čedalje bolj jih zanima, kaj v knjigi »zares« piše. Preberem del prvega poglavja, da otroci spoznajo deklico Alico, ki zdolgočasena zadrema na travnatem pobočju, pa ji nenadoma vzbudi pozornost

zajček s telovnikom in uro. Radovedna se Alica požene za njim v luknjo pod živo mejo in nato pada v globino, dokler živa in zdrava ne pristane v Čudežni deželi. Tukaj knjigo zaprem in otrokom predlagam, naj sami napišejo nadaljevanje, vsak pa si lahko izbere eno izmed fotokopiranih ilustracij, da bodo orientir in vir dodatnega navdiha. Nastane kopica zanimivih izdelkov, nekateri so celo opremljeni z novimi otroškimi ilustracijami. Za vse spise je značilno, da so v njih motivi klasičnih pravljic.

Zdaj je čas zrel za samostojno branje, pogovor in interpretacijo. Nekaterim je tako všeč, da se lotijo že druge Aličine pravljice. Ustavimo se ob vloženi poeziji in ne morem se izogniti pojasnilu, da gre za parodije starih angleških otroških pesmi in da smo zato bralci, ki te klasike angleških beril ne poznamo, kljub dobri prepesnitvi Gitice Jakopin pač prikrajšani za še večji umetniški užitek. Osmošolcem bi lahko pokazal angleške izvirnike, saj jim posebno krajše pesmi jezikovno ne bi bile pretrd oreh, pri mlajših pa si pomagam s starejšo ponašitvijo Alica v Deveti deželi, v kateri je Bogo Pregelj angleške parodije nadomestil s slovenskimi premeri. Pregljeva Alica recitira takole:

Šola, bodi pozabljena!
 Nas ne veseliš.
 Si za nas pripravljena,
 Da nas pogubiš.
 Mi se nočemo učiti!
 Prav poredni hočemo biti.

Pregljeva varianta po kakovosti še zdaleč ne dosega Carrollove pesmi, a otroke silno zabava, še posebno po tistem, ko jim razkrijem predmet parodije, Slomškovo vzgojno hvalnico šoli in učenju V tork pred šolo iz 1851. leta:

Šola bod' pozdravljena!
 Ti nas veseliš.
 Si za nas pripravljena,
 De nas podučiš.
 Skerbno hočmo se učit,
 Pridni, pridni hočmo bit.

Ugotovimo, da je postopek, ki nas spravlja v smeh, nadvse preprost: v Pregljevi parodiji gre za tri pomensko nasprotne besedne nadomestitve in dve zanikanji. Otroci se razživijo in po tem vzorcu nastajajo improvizirane parodije popevk in pesmi, ki so jih že prevečkrat slišali, pa jim nič več ne povedo. Potem brskajo po Pregljevem prevodu za novimi parodijami in izkaže se, da tudi mehanicistične parafraze Vodnikovega Dramila, ki jo Alica predstavi Gosenici, ni težko posnemati, saj gre le za zamenjani vrstni red verzov.

Vodnik:
 Slovinc, tvoja zemlja je zdrava
 in pridnim nje lega najprava;
 polje, vinograd,
 gora, morje,
 ruda, kupčija
 tebe rede. (Itd.)

Pregelj:
 Slovinc, tvoja zemlja je zdrava,
 pa čedne in trdne postave.
 Polje, vinograd,
 strgan rokav,
 našel ga boš,
 prazen bokal. (Itd.)

Otroci presodijo, da so nekatere njihove »pesmice in pravljice z napako« smešnejše od drugih. Ob razčlembi parodij in primerjanju z »izvirniki« jim pomagam najti komično v neskladju vsebine in oblike ter se z njimi pogovarjam, zakaj so parodizirali prav znane pravljice, stare popevke in oguljene šolske pesmi. Ugotovijo, da so jim najbolj uspeli tisti poskusi, ki so staro stvar prikazali iz novega zornega kota ali problemizirali nekaj, kar odrasli otrokom podajajo kot samoumevno, a se njim zdi dvomljivo. Prav zato se potem še posebej zabavajo ob Carrollovih posmehih pretirani

didaktiki, ko znova prebirajo poglavje, v katerem vojvodinja v pogovoru z Alico v vsaki stvari išče poduk in se pri tem zapleta v večje in večje nesmisle. K parodiji pa se kasneje še sami radi vračajo in jim pomeni orožje, s katerim skušajo podreti od šole vsiljene književne vzore.

Potem jih usmerim še v travestijo, drugo poglavitno etološko književno vrsto komičnega oponašanja literarnih besedil. Travestija, ki v nasprotju s parodijo ohranja »vsebino« in spremeni pogled nanjo tako, da jo »preobleče«, se mi je že večkrat izkazala za zelo uporabno pri poučevanju funkcijske zvrstnosti jezika. Otroci si izberejo pisatelje z izrazito prepoznavnim slogom, z mojo pomočjo razčlenjujejo njihova besedila in si izpisujejo izrazne prvine, ki določajo njihovo poetiko. Po tem postopku skušajo s travestiranjem odgovoriti na vprašanje, kako bi Alico pisali Ivan Cankar, Josip Vandot, Karl May in drugi. Do še močnejšega komičnega učinka, ki ga povzroči večja neskladnost med »vsebino« in »obliko«, pa pride, ko otroci Alico »preoblačijo« v neumetnostne funkcijske zvrsti jezika. S pomočjo dnevnega tiska, jezikovnih vadnic, Slovenskih zvrstnih besedil ter priročnika Mance Košir Mladi novinar proučujejo publicistična besedila in se učijo stalnih oblik novinarskega sporočanja. Ko so dovolj pripravljeni, začnejo motive iz Carrollove pravljice prelivati v humoristični časopis Alicca, kjer dobijo obliko dnevne novice, političnega komentarja, intervjuja, reportaže, športnega poročila, črne kronike, fotoreportaže, reklame, razpisa, literarnega podlistka, razvedrilne strani itd.

Zdaj nastopi čas, ko se je treba vrniti k pravi Alici. Otrokom povem, kako je pisatelj poglavje o Osaku z lasuljo tik pred tiskanjem izločil iz Alicce v ogledalu, da je bilo dobrih sto let izgubljeno. Prevod teh v 70. letih najdenih strani je bil objavljen v reviji Pionir. Ko ga preberemo, skušamo vstopiti v Carrollov slog pisanja in ponarediti nova »izgubljena poglavja«. Nedavno sem opazil, da nekaj podobnega počno tudi Angleži: londonsko kulturno društvo Barnet Borough Council je spomladi 1994. objavilo razpis za nova poglavja Aličinih knjig, obsegala naj bi okrog 1000 besed, lahko bi bila opremljena z ilustracijami in nič ne bi bilo narobe, če bi v njih nastopali tudi novi junaki. Taka slogovna vaja je tudi vzgojna, saj gre za želeni, zavestni in deklarirani plagiat. Na koncu izberemo besedilo najuspešnejšega posnemovalca in ga nagradimo.

Miškina zgodba, ki je »dolga in zavita in žalostna kot rep«, je v Alici v Čudežni deželi tudi natisnjena v obliki mišjega repa.

Ta domislica je v izvorniku del besedne igre (tale — tail), nam pa se ob njej ponudi priložnost za igro z likovnimi pesmimi. Kaj je carminen figuratum, se otroci poučijo v Novakovih Oblikah sveta, do bistva vizualne poezije pa se lahko priklopljejo tudi skozi prevajanje, npr. pesmi Supersmrada Roberta Fromana.

Bevsk rekel
je miši,
jo srečal
je v hiši:
»Z menoj
pred sodnika
Jaz bom
za tožnika.
Le nič se
ne upiraj,
okrog ne
oziraj!
Te sodil
bom jaz,
ker imam
ravno čas!«
A miška
se brani:
»Proces,
spoštovani,
tako
brez porote,
je črna obrt!«
»Sodnik in
porota,«
jo Bevsko
zavrnc,
»sem jaz,
ti sirtja,
in innja
raz-
sodba
pes
kratka
je:
smrtle

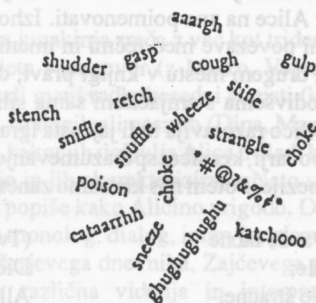
SUPERSTINK

Big bus at the bus stop.

Ready to go again.

Big noise.

Big cloud of

Prevajanje se sploh izkaže za imenitno jezikovno in slogovno vajo; mladi prevajalci gledajo na materinščino skozi strukture drugih jezikov, zavedo se samosvojsosti slovenščine in si pridobijo imunost pred nekontroliranim prevzemanjem tujih jezikovnih prvin. Je tudi dobra možnost, kako otrokom približati literarno delo in mu poglobljati literarnoteoretično znanje. Branko Gradišnik v svojem spominskem zapisu Tatek pravi: »Prevajanje je pač najboljša vaja, ker človeka prisili, da se s problemom spoprime. Če je v besedilu temno mesto, ga mora razsvetliti; šifro dešifrirati in po potrebi spet zašifrirati nazaj; nejasnost doumeti in potem spet zabrisati. Drugače kot pri pisanju tu ni prostora za umik ali ovinek.«

Od pisanja in prevajanja se vedno znova vračamo k branju. Vnovično prebiranje posebej starejšim osnovnošolcem razkrije nove plasti izbranega književnega dela in pod pravljlično skorjo že razpoznavajo pisateljevo matematično logiko, ki ta »narobe svet« drži skupaj. Zadržijo se ob poglavju, kjer si bela šahovska kraljica najprej obveže prst, potem vzklikne ob pogledu na kri, se nato po nesreči zbode in ob vsem razlaga, kako se živi nazaj. V knjigi otroci najdejo še vrsto podobno prevrženih epizod in ugotovijo, da je vse zelo v skladu z idejo ogledalne dežele, po kateri Alica potuje v drugi pravljici. Če se namreč postaviš pred ogledalo z jabolkom v desni, bo držal tvoj odsev v ogledalu jabolko v svoji levi roki. Tu najdejo otroci ključ čudovitega fantastičnega pisanja, v katerem je navadni svet prevrnjen, da nič več ne poteka, kot pričakujemo, da bo. Razčlemba Aličinih doživetij in pogovorov spodbudi domišljijско pisanje o dogodivščinah v narobe svetu; nastajajo nesmiselne zgodbe, v katerih so posledice pred vzroki, in marsikatera je prav zabavna. Sledeč inverzijskemu načelu zaigravo improviziran prizorček, gledalci pa med smehom pomagajo, če nastopajoči napravijo napako, ko ravnajo po pravilih našega vsakdanjega življenja.

Pri tem se kar sama ponuja priložnost, da predstavim še tretjo knjigo o Alici, izdano skoraj 150 let po Carrollovih pravljicah: Alica v deželi ugank. Njen avtor je Raymond Smullyan, pisec številnih znanstvenih del iz matematične logike. Smullyan je pri pisanju ubral nasprotno pot kot njegov vzornik. Carrollovo literarno delo je razstavil na probleme, ki se rešujejo v okviru stavčne logike. Tako kot mala Alica, ki še ne pozna algebre, tudi osnovnošolci lahko rešujejo njegove uganke brez matematične simbolike, s preprostim in jasnim premišljevanjem. Da je vse še privlačnejše, organiziramo kviz ali tekmovanje v reševanju ugank iz te knjige, ko pa se teh iger nasitimo, se napotimo nazaj k stari Alici, vsi obogateni z novimi znanji in spoznanji, ki nam omogočajo bolj poglobljeno branje. Prav to, da je bil Carroll profesor matematike in logike, je namreč dajalo

njegovemu humorju enkratni pečat in mu je bilo orodje, s katerim je oblikoval umetniško mojstrovino. Formalna logika mu je omogočila sestaviti okvir, v katerem se protislovja kažejo kot neizogibna in kjer so na glavo postavljena razmerja popolnoma prepričljiva. Prav zato imata njegovi pravljici bogatejšo vsebino, kakor jo je imela katera druga pravljica.

V Carrollovih dialogih mrgoli besednih iger (na žalost so v prevodu precej prvotnega mika izgubile) in te učitelja/mentorja ter sposobnejše bralce hitro pripeljejo tudi do razmišljanja o jeziku sploh in o paradoksnih funkcijah besed, kar nam odpre vrata v branje moderne poezije. Pogovor o tej temi začnemo ob poglavju druge pravljice, ko se Alica med blodenjem po ogledalni deželi znajde v gozdčiču, v katerem stvari nimajo imena in se zato srnjaček deklice ne boji, dokler se ne spomni svojega imena in dokler Alice na zna poimenovati. Izhodišče razmišljanja je ideja, da svet sam po sebi nima znamenj, da ni povezave med rečmi in imeni in da je poimenovanje potrebno človeku. Alica namreč na nekem drugem mestu v knjigi pravi, da »imena potrebujejo samo ljudje, da reči nekako označijo«. Dogodivščina s srnjačkom sama sili k pogovoru o denotativni in konotativni vlogi besed. O jeziku z Alico razpravlja tudi jajčasta igrača Glava-Mož, ko se suče okoli paradoksa, kako so besede naši gospodarji, ker sicer sporazumevanje ne bi bilo mogoče, in kako smo gospodarji mi, ker sicer ne bi bilo poezije. Potem nas kar samo zanese nazaj k pesmi Žlabudron (Jabberwocky):

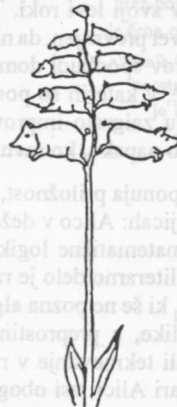
Zmrzlake pa tak in gravže tacne
propoti vrtko zasvrdele;
ves host odmeva huje štracne,
ojejhe lame srž prhne ...

(Twas brillig, and the slithy toves
Did gyre and gimble in the wabe;
All mimssy were the borogoves,
And the mome raths outgrabe ...)

Carroll je tako na novo izmišljene besede, ki so pravzaprav zmontirane iz koščkov dobrih starih besed, tako da od vseh podedujejo nekaj pomenov, imenoval »portmanteau«, saj so kot s pisano šaro natlačen kovček. Prefinjene igre z jezikom v tej literaturi nesmisla so močno vplivale na modernistične pesnike in pisatelje 20. stoletja. James Joyce se mu je v svojem najdrznejšem pisateljskem eksperimentu *Finnegan's Wake*, v katerem je na desetine tisočev portmanteaujev, oddolžil za inspiracijo z nekakšnim posvetilom: »Dodgfather, Dodgson and Co.«, kar je tipično carollovski literarni postopek metaforičnih zloženek, in z njim Dodgsona (to je namreč Carrollov pravi priimek) imenoval Očeta, Sina in Sv. duha svojega pisateljstva.

Otroci z novimi očmi berejo sodobne pesnike in avanturo nadaljujejo v svojem pisanju. Zdaj si izmišljajo fantastične metafore in sklapljajo ter zlagajo nove besede, ki po starih podedujejo več pomenov in hkrati pomenijo čisto nekaj novega. Le kakšna pesem bo npr. nastala iz čudnih besednih iznajdb: zatonce, gromihta, črnjak, črnoč, srhoza, toplečno, zelenovo, svečno? Po takih igrah se spet lahko zatečemo k zvezanju. Ker je Carroll zanje pretežak, polistamo po Knjigi nesmislov njegovega vzornika Edwarda Leara. Za začetek poslovenimo nekaj Learovih šaljevih »herbarijev« z izmišljenimi rastlinami.

Tole je »Piggiawiggia Pyramidalis«,
po mnogih zabavnih predlogih,
se dogovorimo, da bo na
Slovenskem odslej znana kot
puisivea pyramidalis, saj ji
na koncu vejic cvetijo pujski.

Z naštetimi metodami in vajami ukvarjanje s Carrollovima Alicama še zdaleč ni končano. Mogoče so seveda tudi druge poti do te knjige. Štirinajstletna bralka se bo hitro vživela v delo, ko se ji bo odkrilo, kako so kreature iz nenavadne dežele v marsičem podobne odraslim, saj Alico venomer kam pošiljajo, jo poučujejo, kako naj se vede, ji vse po vrsti prepovedujejo, skratka — z njo manipulirajo, dokler ne zraste in se jim ne upre. Ob Alici v ogledalu pa se vprašujemo tudi o njeni problematičnosti, saj deklica ogledalnemu svetu trmasto vsiljuje svoja pravila in sili v konflikte. Organiziramo »sodišče«, kjer otroci skušajo prepričljivo zagovarjati nasprotna stališča, kasneje pa jih tudi zapišejo. Izberemo razpravi, v katerih učenca najbolj utemeljeno dokazujeta pravilnost prve in druge interpretacije, in ju za nagrado objavimo v šolskem glasilu.

Že v prvi knjigi Aličinih prigod se osrednja junakinja sreča z več kot tridesetimi nadvse različnimi literarnimi osebami. Z nekaterimi se zaplete v pogovor (z Miško, Vojvodinjo, Mačko Režalko, Gosenico, Klobučarjem ...), druge so bolj ali manj redkobesedni statisti (kuharica, Papagaj, Orlič, Bill ...) ali pa so le omenjene v monologih, dialogih ali pesmih (Dina, Marjana, tri sestrice ...). Vse so v Carrollovi pravljici predstavljene tako, kakor jih doživlja Alica. Mladi bralci si napravijo popoln seznam vseh teh bitij, se o njih pogovarjajo in jih okarakterizirajo. Nato si vsak izmed njih izbere po eno in iz njenega zornega kota na novo opiše kako Aličino prigodo. Otrokom pomagam, da se odločijo za najustreznejšo besedilno vrsto: monolog, dialog, intervju, pismo, dnevnik, poročilo itd. Tako npr. v fiktivnih fragmentih iz Klobučarjevega dnevnika, Zajčevega poročila Srčni kraljici in Svizčeve izpovedi psihiatru predstavijo različna videnja in interpretacije istega dogodka: prismuknjene čajanke.

Dramatizacija ali priredba za zvočno igro bi zaradi živih dialogov v obeh pravljicah lahko pritegnila člane literarnega in dramskega krožka. Otroci si prizore iz knjig tako plastično predstavljajo, da jih zamika uprizoriti Alico v razredu ali na šolskem odru. To so sprva le improvizacije, kasneje pa skupaj oblikujemo dramske dialoge, otroci si razdelijo vloge ter izberejo režiserja, ki napravi skice uprizoritvenih možnosti, izbere scensko glasbo ter tehnična sredstva.

Tudi slušna igra je lahko privlačna in delo z njo koristno, saj pri snemanju na magnetofonski trak otroci vadijo in preverjajo svoj govor. S tehniko, ki je danes šolam na voljo, posnetek lahko razmnožijo na večje število kaset in ga prodajajo kot zvočno literarno glasilo in mu priložijo knjižico s svojimi zvrstno raznovrstnimi besedili na temo Alice.

V povezavi s knjižničarjem v šolski knjižnici pripravimo razstavo. Povečamo in fotokopiramo fotografije, gradivo, ki priča o našem pisatelju, ter ilustracije njegovih del, ob nekaj knjižnih izdajah v izvorniku pa seveda predstavimo vse slovenske prevode in priredbe. Člani knjižničarskega krožka pripravijo za sošolce predavanja in vodstvo po razstavi. S pomočjo videa si ogledajo filmske ekranizacije Alice v Čudežni deželi, lahko pa tudi odidejo na predstavo Tauferjeve gledališke priredbe, saj je že celih osem let na repertoarju SMGL.

Izdelava didaktičnih družabnih iger in igranje z njimi otrokom pomenita sprostitev, ob tem početju pa razvzpostavljajo skrivnosti branja in si lajšajo korake v svet književnosti. Alico v Čudežni deželi razčlenimo in jo po zgledu priljubljenega »človek, ne jezi se« preoblikujemo v literarno družabno igro: zapletajočim in razpletajočim zgradbenim prvinam, negativnim in pozitivnim dejanjem književnih oseb itd. pripišemo »kazni in nagrade«, kakršne sestavljajo podobne družabne igre. Aličino pravljico popotovanje s krožci in vmesnimi postajami izrišemo na velike kartone ter jih poživimo s fotokopiranimi Tennielovimi ilustracijami ali z lastnimi risbami. Te naše igre pa ne delajo zanimive le bližnjice, zapore in slepe ulice, ampak na njej zaznamujemo še točke, s katerih igralci brez zastojev napredujejo proti cilju le, če prej rešijo logične uganke, ki smo jih iz prej omenjenega Smullyanovega dela prepisali na posebne kartice. Poglavitni cilji so doseženi že z branjem, razčlenbo književnega dela ter s sestavljanjem družabne igre; med otroki, ki se bodo s pomočjo kocke in fižolčkov igrali z njo, pa bo zbudila zanimanje za knjigo in marsikdo, ki je še ni imel v rokah, se bo spravil k branju.

Naj za konec še enkrat poudarim, da sem z nanizanimi metodami in oblikami pouka želel spodbujati učence k osebnemu in ustvarjalnemu branju ter jim razvijati kulturo pisnega in ustnega izražanja. Z literarnimi igrami in vajami sem jih peljal v posnemanje umetnikovih ustvarjalnih postopkov in jim večal ter ostril bralno občutljivost.

Miha Mohor
ZRSŠŠ v Kranju

Viri in literatura:

Lewis Carroll: *Alice v Deveti deželi*. Prevedel Bogo Pregelj, ilustracije John Tenniel. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1951.

Lewis Carroll: *Aličine dogodivščine v Čudežni deželi*. Prevedla Gitica Jakopin, ilustriral John Tenniel. (Biseri). Ljubljana: Mladinska knjiga, 1990.

Lewis Carroll: *The Annotated Alice*. Martin Gardner: Introduction and Notes. New York: Clarkson N. Potter, 1960.

Lewis Carroll: *Izgubljene in spet najdene strani Alice v ogledalu*. Prevedel Miha Mohor. Prepesnil Tone Pretnar. Pionir, 1985/86, št. 5, str. 12-13.

Majda Stanonik: *Carrollov literarni nesmisel na Slovenskem*. *Otrok in knjiga*, 1984, št. 19, str. 35-49.

Milena Blažič: *Kreativno pisanje*. Ljubljana: ZRSŠŠ, Domus, 1992.

Lavonne Mueller/Jerry D. Reynolds: *Creative Writing*. Lincolnwood: National Textbook Company, 1990.

Miha Mohor: *Mladinska književnost in delo v literarnem krožku*. Mentor, 1980, letnik II, št. 2, str. 1-8.

Meta Grosman: *Bralec in besedilo*. Ljubljana: Državna založba Slovenije, 1992.

Metka Kordigel: *Mladinska literatura, otroci in učitelji*. Ljubljana: ZRSŠŠ, 1994.